

DOI: https://doi.org/10.32782/inclusive_economics.8-10
УДК 378.014:331.556.2

Писарчук О. В.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку і бізнес-консалтингу,
Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6674-9223>

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ЕКОНОМІКИ: ВИКЛИКИ ТА НАПРЯМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ

У сучасному соціально-економічному контексті забезпечення фінансової доступності вищої освіти є критично важливим для формування інклюзивної економічної моделі, що сприяє соціальній справедливості та економічній мобільності. В роботі розглянута проблема дисбалансів фінансових механізмів, зокрема через регуляторні обмеження, що створюють бар'єри для вразливих груп населення. В роботі побудовано модель взаємозв'язку між фінансовими механізмами освітньої системи та індикаторами інклюзивності економіки, а також обґрунтовано необхідність системної трансформації фінансування вищої освіти на основі принципів соціальної адресності, інституційної гнучкості та стратегічної відповідності. Методологічну основу дослідження становить поєднання системного аналізу, порівняльно-структурного підходу, інституціонального моделювання та нормативно-критичного аналізу регуляторного середовища. Запропоновано запровадження гнучких фінансових інструментів, зокрема соціальних освітніх контрактів і регіонально адаптованого ціноутворення, для забезпечення доступу до освіти. Подальші дослідження доцільно зосередити на розробці індикаторів інклюзивного впливу освіти.

Ключові слова: фінансування вищої освіти, вартість навчання, інклюзивна економіка, фінансова архітектура, контрактне навчання, людський капітал

Oksana Pysarchuk

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

FINANCIAL SUPPORT FOR HIGHER EDUCATION IN THE CONTEXT OF BUILDING AN INCLUSIVE ECONOMY: CHALLENGES AND DIRECTIONS FOR TRANSFORMATION

In the context of global transformations of the socio-economic landscape, ensuring access to higher education is a determining factor in the formation of an inclusive economic model based on the principles of equal opportunities, social integration, and economic sustainability. The issue of financing higher education in Ukraine, particularly through regulatory mechanisms such as setting indicative costs, raises the question of harmonizing economic efficiency with social justice. The aim of the study is to conceptualize the relationship between the financial mechanisms of higher education and inclusive economic development, with the definition of strategies for overcoming barriers to accessibility. The methodological approach integrates concepts of human capital, institutional analysis, and inclusive growth paradigms, complemented by an assessment of regulations and statistical data on the cost of education and regional disparities. The study found that current financial instruments, particularly unified pricing, limit access to education for socially vulnerable groups, exacerbating inequality and hindering social mobility. At the same time, unregulated segments of the education market are prone to quality decline due to price dumping. The conclusions emphasize the need to reform the higher education financial system by introducing adaptive regulatory instruments that take into account regional specifics and social vulnerability. It is proposed to develop a mechanism for social education contracts that combines state support with targeted employment of graduates, as well as the introduction of an education accessibility index that would adjust pricing to take into account economic and demographic factors. Further research should focus on developing methodological principles for assessing the contribution of higher education institutions to social inclusion, taking into account demographic, economic, and cultural indicators. This will contribute to the formation of a sustainable financing model based on the principles of social justice, economic efficiency, and sustainable development.

Keywords: higher education funding, tuition fees, inclusive economy, financial architecture, contract-based education, human capital

Постановка проблеми та її актуальність.

У сучасних умовах трансформації соціально-економічних систем проблема забезпечення доступу до якісної вищої освіти для широких верств населення постає не лише як питання соціальної справедливості, а й як ключова детермінанта формування інклюзивної моделі економічного розвитку. Фінансове забезпечення підготовки фахівців вищої освіти, незалежно від джерел надходження коштів, за державним замовленням, бюджетні трансферти, оплата за контрактом фізичними або юридичними особами, тощо, виступає критичним інструментом, що визначає як масштаб участі молоді в освітніх процесах, так і якість людського капіталу, який згодом інтегрується в економіку країни.

Система фінансування супроводжується низкою структурних викликів та інституційних суперечностей [2]. А саме, дисбаланс між фінансуванням «популярних» та стратегічно важливих, але менш престижних спеціальностей; посилення залежності доступу до якісної освіти від фінансового стану домогосподарств; розрив між логікою державного замовлення та реальними потребами ринку праці й принципами інклюзивності. Особливої актуальності набуває проблема контрактного навчання, вартість якого за низкою спеціальностей є економічно недосяжною для значної частини населення, що нівелює принципи рівного доступу та соціальної мобільності. У результаті формується фінансова сегрегація освітнього простору, яка суперечить концепціям інклюзивного розвитку. В умовах посилення викликів соціальної нерівності, демографічної кризи та необхідності прискореного відновлення людського капіталу постає потреба в переосмисленні моделей фінансування вищої освіти, з урахуванням індикаторів соціальної вразливості, регіональних диспропорцій і стратегічних напрямів розвитку економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасному науковому дискурсі проблема фінансового забезпечення вищої освіти в контексті формування інклюзивної економіки набуває особливої актуальності, що зумовлює значну кількість досліджень, присвячених даній проблематиці. Так, роботи Лондара С. [4] розкривають особливості сучасної системи фінансування освіти за різними її рівнями, її структуру та джерела надходження коштів. Дослідження Качули С. [2], Кириленко О., Жадан О. [3] присвячені опису моделі фінансування, а також аналізу тенденцій розвитку, що спостерігають в аспекті фінансування системи освіти. Особливу увагу привертає цикл праць Пономаренко В. [11], в яких досліджують проблеми недостатності фінансового забезпечення системи вищої освіти на окрему увагу приділено питанням нераціонального використання

бюджетних коштів в умовах дефіциту фінансування. Проблематику інклюзивної економіки, її особливостей, основних принципів та тенденцій розвитку в Україні досліджують науковці Шевчук О. [10], Уніят А. В., Юзвін З. І. [9], Жуковська А., Бречко О. [1]. Паулик А. [5] в дослідженні концентрує увагу на регіональних особливостях економічного розвитку в контексті інклюзивної економіки. Незважаючи на високий науковий інтерес до питань інклюзивної економіки та фінансування вищої освіти, як базового джерела економічної розбудови майбутнього країни, поза увагою науковців залишилися питання щодо дослідження відповідності системи фінансування вищої освіти основним вимогам та принципам інклюзивної економіки.

Мета статті полягає у комплексному аналізі суперечностей фінансового забезпечення вищої освіти в Україні, зокрема впливу регуляторних механізмів, таких як індикативна собівартість, на формування інклюзивної економічної моделі, що ґрунтується на принципах соціальної справедливості, рівного доступу та економічної мобільності, з розробкою концептуальних напрямів трансформації системи фінансового забезпечення ЗВО для гармонізації з цілями інклюзивного розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Наявна модель державного замовлення, що декларується як механізм реалізації стратегічних пріоритетів підготовки кадрів для потреб національної економіки, на практиці зазнає істотних функціональних викривлень. Одним з суттєвих дисбалансів є диспропорції розподілу бюджетних місць [11] за галузями знань, що не завжди корелює із соціально-економічними потребами регіонів чи довгостроковими викликами інклюзивного розвитку. Додатковим фактором, що посилює зазначені диспропорції, виступає розрив між кількістю державних місць та структурою соціального попиту [10]. Зокрема, спеціальності соціально спрямованості, які критично важливі для підтримки інклюзивної економіки, такі як освіта, соціальна робота, охорона здоров'я, часто отримують обмежену кількість державного фінансування, у той час як традиційно «популярні» напрями зосереджують значні ресурси в кількох провідних закладах. Інерційність формування державного замовлення сприяє концентрації ресурсів у великих урбаністичних центрах та обмежує можливості розвитку вищої освіти в соціально вразливих чи демографічно проблемних регіонах. У результаті, фінансова підтримка спрямовується переважно на відтворення освітньої стратифікації, а не на її подолання.

Чинна логіка фінансового регулювання вищої освіти, зокрема в частині формульного розподілу фінансування та оцінювання ефективності, зосереджена переважно на кількісних та ринково орієнтованих

показниках [3], як середній конкурсний бал, працевлаштованість випускників, результати зовнішнього оцінювання, міжнародна активність тощо. Така парадигма, будучи націленою на забезпечення академічної конкурентоспроможності, водночас ігнорує соціально-інклюзивну функцію університетів. Наслідком цього стає системне виключення освітніх інституцій, які працюють із категоріями населення, що перебувають у складних соціально-економічних умовах і, відповідно, демонструють нижчі значення формальних індикаторів. Формується парадоксальна ситуація, коли університети, що виконують критично важливу функцію з точки зору соціальної інтеграції, виявляються «неефективними» згідно з фінансовими алгоритмами розподілу ресурсів.

Конфлікт між вимірюваною ефективністю та фактичною інклюзивністю набуває особливої гостроти на тлі уніфікації нормативних регуляторів, зокрема запровадження індикативної собівартості навчання [7]. Встановлення єдиного нижнього порогу оплати для певного ЗВО без урахування регіональних особливостей, рівня інфраструктурної спроможності чи соціального складу здобувачів освіти додатково загострює напругу між ринковими критеріями успішності й соціальними вимогами доступності.

Один із найгостріших проявів системної невідповідності фінансування вищої освіти в Україні є залежність значної частини закладів від контрактної форми підготовки як основного джерела підтримки їхньої інституційної життєздатності. У цьому контексті постанова КМУ №191 [7], що зобов'язує ЗВО дотримуватись мінімальних цін на підготовку для низки спеціальностей, що визначено на підставі розрахованої індикативної собівартості, а також встановлення підвищуючого коефіцієнту 1,25, перетворює механізм контрактного навчання на бар'єрну цінову рамку, яка фактично ексклюдує певні категорії населення з доступу до вищої освіти. В контексті інклюзивної економіки, відновлення дій Постанови

КМУ № 191 в поточній редакції [7] лише збільшує бар'єри для здобуття освіти соціально вразливими категоріями населення, посилюючи соціально-економічну стратифікацію, а не долаючи її. Особливо вразливими виявляються ті спеціальності, що водночас підпадають під дію Постанови КМУ № 191 [7] щодо індикативного ціноутворення, та є соціально значущими, мають велике суспільне навантаження та водночас привабливими для абітурієнтів. Саме у цих напрямках відбулося стрімке зростання мінімальної вартості навчання у 2025 році, що стає викликом для осіб з обмеженими фінансовими ресурсами.

У результаті, відбувається посилення рівню фінансової дискримінації в освітньому просторі. Університети, обмежені жорстким ціновим порогом, втрачають можливість гнучкого формування цінової політики, адаптованої до особливостей регіону або цільової аудиторії. Водночас здобувачі освіти, які не можуть сплатити встановлену вартість, не мають інституційного механізму звернення до системи цільової підтримки або ваучерного фінансування.

З іншого боку, університети, що здійснюють підготовку за спеціальностями, які не підпадають під дію Постанови №191, опиняються в умовах цінового демпінгу, змагаючись між собою за кількість контрактників через заниження вартості навчання. Це призводить до поглиблення внутрішньої сегрегації освітнього поля, де одні напрями стають «елітними», а інші «доступними, але вторинними» за якістю. Поточна модель фінансування [6] через контрактну залежність, помножена на адміністративне ціноутворення, загрожує перетворити освітню систему з інструмента інклюзії на механізм соціального відбору, в якому ключову роль відіграє не академічний потенціал здобувача, а його фінансова спроможність.

Зважаючи на виявленні проблемні аспекти було сформовано модель взаємозв'язку фінансування вищої освіти та інклюзивної економіки (рис. 1).

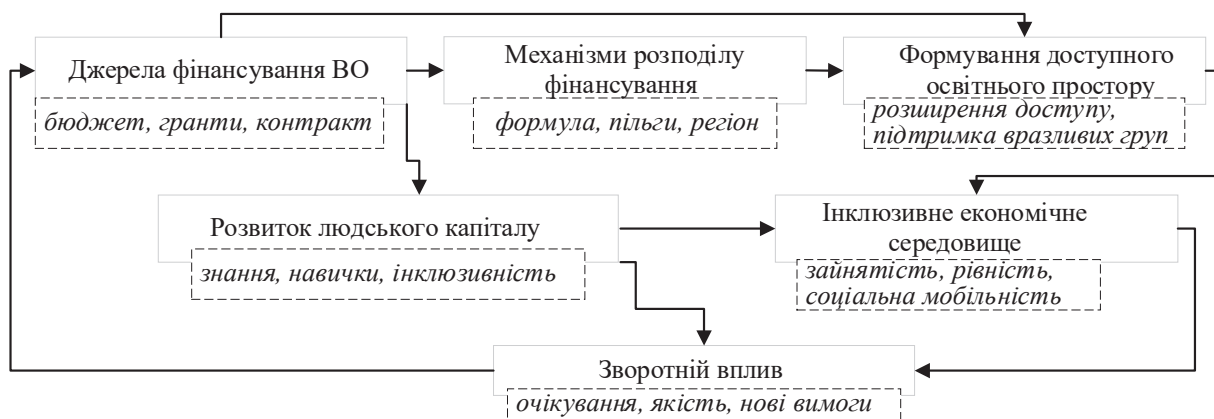

Рис. 1. Модель взаємозв'язку фінансування вищої освіти та інклюзивної економіки

Джерело: авторська розробка

Запропонована модель ілюструє багатокomпонентну взаємодію між системою фінансування вищої освіти та індикаторами соціальної інклюзії в економічному розвитку. Центральною передумовою моделі є визнання того факту, що характер, структура та логіка розподілу фінансових ресурсів у сфері вищої освіти безпосередньо визначають рівень залученості різних соціальних груп до освітнього процесу, та економічної активності. Блок джерела фінансування закладів вищої освіти в моделі охоплює як прямі бюджетні трансферти що наповнюють загальний фонд, так і позабюджетні надходження, що формуються за рахунок оплати за контрактом з боку фізичних та юридичних осіб. Структура джерел фінансування набуває особливої ваги в умовах поступового скорочення обсягів державного фінансування на одного студента та зростаючого значення регуляторно визначеної індикативної вартості навчання [7]. Механізми розподілу фінансових ресурсів включає різноманітні інструменти, в тому числі формула розподілу [6], регіональні коефіцієнти, соціальні пільги, освітні гранти. До цієї категорії також відносяться нормативно встановлені обмеження на мінімальну вартість контракту [7]. Зазначений інструмент орієнтований на забезпечення фінансової сталості закладів освіти, однак він фактично трансформується у нормативну межу доступу до освіти, не враховуючи варіативність платоспроможності домогосподарств, соціально-територіальну асиметрію чи цільові завдання інклюзивного розвитку.

Блок формування інклюзивного освітнього простору розглядається як функціональний результат попередніх двох елементів. Ступінь інклюзивності визначається не лише кількісними параметрами доступу, але й структурними умовами: наявністю соціальних компенсацій, регіональної освітньої інфраструктури, підтримки академічної мобільності та цифрових форм навчання. У цьому контексті, стрімке зростання нормативно фіксованої вартості контракту в 2025 році, обумовлене введенням підвищуючого коефіцієнта 1,25, істотно знижує реальні можливості вступу до затребуваних спеціальностей для представників малозабезпечених груп, осіб з тимчасово окупованих територій, внутрішньо переміщених осіб та інших вразливих категорій населення.

Розвиток людського капіталу репрезентує акумуляцію результатів освітнього процесу у вигляді знань, навичок, інноваційної здатності, соціальної відповідальності та продуктивної участі в економічному житті. Економіка, яка не отримує достатньої кількості підготовлених фахівців через цінові бар'єри доступу до освіти, стикається з дисфункцією відтворення кваліфікованого кадрового потенціалу [8], що в довгостроковій перспективі посилює соціально-економічну поляризацію.

Інклюзивне економічне середовище відображає макроекономічний ефект від освітньої політики [9]. Він може бути втілений у зростанні продуктивної зайнятості, зниженні рівня безробіття серед молоді [10], формуванні інноваційного сектору, інтеграції соціально вразливих груп у формальну економіку. Водночас, інклюзивність економіки є умовою самопідтримки освітнього потенціалу, оскільки здатна генерувати попит на якісну освіту з боку широких соціальних груп. Обов'язковим елементом моделі є зворотний вплив соціально-економічного середовища на освітню політику, що відображає динамічний характер моделі. Потреби інклюзивної економіки вимагають переосмислення засад фінансування освіти. Фінансування необхідно розглядати не як витрати, а як інвестиції з мультиплікативним ефектом соціальної стійкості. Це передбачає розробку нових регуляторних інструментів, здатних нейтралізувати бар'єри, в тому числі, нормативного характеру, зокрема через впровадження адаптивного механізму встановлення вартості навчання, який би враховував і економічну доцільність, і принципи соціальної справедливості.

Логіка взаємозв'язку між елементами моделі полягає в тому, що фінансові механізми функціонують як інституційні важелі, які позитивно або негативно впливають на формування інклюзивного людського капіталу. Зокрема, державне замовлення, якщо воно вибудоване виключно на основі індикаторів попередньої результативності, без урахування соціально-економічної контекстуалізації, відтворює нерівність у доступі до освіти. Аналогічно, система пільг, що не враховує реальні потреби домогосподарств або обмежена в обсязі, знижує потенціал освіти як інструмента соціального ліфта. Навпаки, адаптивні моделі фінансування, такі як соціальні ваучери, грантові програми, механізми публічно-приватного партнерства, сприяють залученню широких верств населення до процесу здобуття вищої освіти [8], та забезпечує якісне оновлення людського капіталу, орієнтованого на потреби нової економіки: цифрової, інноваційної, етично відповідальної. Завдяки якісно профінансованому освітньому процесу, країна формує інклюзивний ринок праці [10], де особи з різним соціальним і культурним потенціалом мають можливість самореалізації. Це зменшує соціальні ризики, знижує витрати держави на пасивну соціальну допомогу, підвищує фіскальну стійкість та сприяє сталому економічному зростанню.

Інклюзивна економіка в цій моделі виступає не лише як наслідок інвестицій в освіту, а й стає чинником, що визначає характер і логіку цих інвестицій у майбутньому, це додає моделі більшої динамічності та унікальності. Зокрема, зростаюча потреба в інноваційно орієнтованих кадрах, здатних діяти

в умовах багатокультурності, цифрової трансформації та нестабільності, обумовлює необхідність перегляду фінансових стратегій університетів та держави. З'являються вимоги до впровадження гнучких, модульних, мобільних освітніх програм, що не можуть бути профінансовані в межах традиційних бюджетних рамок. Інклюзивна економіка вимагає створення освітньої інфраструктури з підвищеною чутливістю до потреб студентів з інвалідністю, тих, хто працює, тих, хто знаходиться в умовах регіональної чи соціальної ізоляції. Відповідно, система фінансування має трансформуватися з моделі «обслуговування» в модель «соціального інвестування з індикаторами результату та інклюзивності».

З урахуванням виявлених дисбалансів у чинній архітектоніці фінансування вищої освіти, а також з огляду на потребу реалізації принципів інклюзивності в економічному та соціальному просторі, об'єктивною постає проблематика коригування моделі фінансового забезпечення ЗВО.

Серед напрямів трансформації пропонується зміна підходів до встановлення індикативної собівартості. Вбачається доцільним впровадження індексу соціально-територіальної доступності, який враховуватиме регіональний рівень доходів, щільність населення, інфраструктурні обмеження, рівень міграційного навантаження та інші критичні змінні. Доповнення існуючої моделі фінансування певним індикатором інклюзивного впливу, який оцінює внесок ЗВО у зменшення соціальних диспропорцій, підтримку вразливих категорій, розвиток освітньої інфраструктури у віддалених територіях тощо. Це дозволить переорієнтувати логіку фінансування з конкуренції за формальні показники до заохочення інклюзивного соціального ефекту. Водночас, запровадження нового індикатору сприятиме адаптації системи вищої освіти до вимог повоєнного відновлення країни.

Маємо констатувати, що воєнні дії на території України лише загострюють диференціацію між регіонами [5], і це матиме інерційну тенденцію певний час у повоєнний період. Одним з напрямків забезпечення цільового розподілу людського капіталу в рамках інклюзивної моделі регіонального розвитку може стати широке використання механізму соціального освітнього контракту. Такий контракт включатиме зобов'язання випускника реалізувати отримані компетентності в певному регіоні або секторі економіки впродовж визначеного строку, а з боку держави покриття повної або частини вартості на-

вчання на основі визначених критеріїв соціальної вразливості та академічного потенціалу. Визначення вартості навчання має відбуватися з урахуванням соціально обґрунтованих індикаторів. Визначені трансформаційні кроки сприятиме орієнтації фінансової системи вищої освіти на принципи соціальної рівності, інституційної гнучкості [9] економічної результативності в довгостроковій перспективі. Така модель здатна не лише усунути існуючі бар'єри доступу, але й трансформувати фінансування освіти в інструмент сталого інклюзивного розвитку національної економіки

Висновки. Результати дослідження підтверджують те, що фінансова архітектоніка системи вищої освіти відіграє визначальну роль у формуванні параметрів інклюзивної економіки, трансформуючи механізми залучення людського капіталу, моделі соціальної мобільності та індикатори регіональної рівноваги. Запропонована концептуальна модель взаємозв'язку між фінансуванням вищої освіти та інклюзивним розвитком дозволила системно ідентифікувати структурні зони впливу. Сформульовані аналітичні блоки виявили низку суперечностей чинної моделі фінансового забезпечення ЗВО в Україні та завдань й принципів інклюзії. Особливо критичним виявився вплив Постанови КМУ №191, яка, вводячи механізм обов'язкової індикативної собівартості, сформувала новий бар'єр доступу до вищої освіти у низці спеціальностей соціального значення, фактично позбавивши частину абітурієнтів із соціально вразливих категорій можливості реалізувати свій освітній потенціал. Це доводить, що в умовах відсутності компенсаторних механізмів або адаптивного регулювання, нормативні інтервенції можуть суперечити задекларованим принципам соціальної справедливості та рівності можливостей. Запропоновані напрями трансформації моделі фінансового забезпечення ЗВО ґрунтуються на принципах соціальної адресності, інституційної автономії та стратегічної відповідності національним пріоритетам.

Серед напрямів подальших досліджень варто відзначити доцільність розширення та обґрунтування методологічної бази визначення індикаторів соціальної вразливості, з урахуванням демографічних, територіальних, матеріальних, культурних та освітніх критеріїв. Це дозволить спрямовувати додаткові кошти на підтримку доступу до якісної освіти саме тим категоріям населення, для яких вона є структурно недоступною.

Література:

1. Жуковська А., Бречко О. Оцінка рівня інклюзивного розвитку економіки України. *Економіка*. 2024. № 12 (3). С. 425–440. DOI: <https://doi.org/10.2478/eoik-2024-0038>
2. Качула С. В. Фінансування вищої освіти: сучасні тенденції та перспективи. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 18. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2023.18.7>

3. Кириленко О., Жадан О. Модель фінансування вищої освіти в Україні: зміна пріоритетів. *Світ фінансів*. 2023. № 2(75). С. 140–154. URL: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1613>
4. Лондар С. Л. Удосконалення фінансування системи освіти України як передумова успішного реформування : монографія. ДНУ «Інститут освітньої аналітики». Київ, 2021. 274 с.
5. Паулик А. Формування конкурентних переваг економіки регіону: інклюзивний аспект. *Економіка та суспільство*. 2023. № 55. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-91>
6. Про розподіл видатків державного бюджету між закладами вищої освіти на основі показників їх освітньої, наукової та міжнародної діяльності. Постанова Кабінету Міністрів України від 24 грудня 2019 року № 1146 зі змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1146-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.05.2025)
7. Про Деякі питання запровадження індикативної собівартості. Постанова Кабінету Міністрів України від 03 березня 2020 року № 191 зі змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/191-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.05.2025)
8. Чернега В. Фінансове забезпечення закладів вищої освіти як інструмент соціально-економічного розвитку країни. *Економіка та суспільство*. 2023. № 47. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-81>
9. Уніят А. В., Юзвін З. І. Концепція інклюзивної економіки в контексті сучасного сталого розвитку країн. *Ефективна економіка*. 2019. № 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6905>
10. Шевчук О. В. Інклюзивна економіка та ринок праці: роль освіти у формуванні конкурентоспроможних працівників з різними потребами. *Інклюзивна економіка*. 2023. № 1 С. 48–51. DOI: https://doi.org/10.32782/inclusive_economics.1-8
11. Ponomarenko V. (2022) State Order for the Training of Specialists with Higher Education and Optimisation of the Higher Education Network. *Journal of Higher Education Theory and Practice*. Vol. 22, issue 28 (31 December). – P. 127–135. DOI: <https://doi.org/10.33423/jhetp.v22i18.5705>

References:

1. Zhukovska, A., Brechko, O. (2024) Otsinka rivnia inkluzyvnoho rozvytku ekonomiky Ukrainy [Assessment of the level of inclusive development of the Ukrainian economy]. *Ekonomika*. № 12 (3), p. 425–440. DOI: <https://doi.org/10.2478/eoik-2024-0038>
2. Kachula S. V. (2023) Finansuvannya vyshchoi osvity: suchasni tendentsii ta perspektyvy. [Financing higher education: current trends and prospects]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*. № 18. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2023.18.7>
3. Kyrylenko O., Zhadan O. (2023) Model finansuvannya vyshchoi osvity v Ukraini: zmina priorytetiv [The model of financing higher education in Ukraine: changing priorities]. *Svit finansiv*. Vyp. 2. P. 140–154. Available at: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1613>
4. Londar S. L. (2021) Udoshkonalennia finansuvannya systemy osvity Ukrainy yak peredumova uspishnoho reformuvannya [Improving the financing of Ukraine’s education system as a prerequisite for successful reform]: monohrafiia. DNU “Instytut osvitnoi analityky”. Kyiv, 274 p.
5. Paulyk A. (2023). Formuvannya konkurentnykh perevah ekonomiky rehionu: inkluzyvnyi aspekt [Formation of competitive advantages of the regional economy: inclusive aspect]. *Ekonomika ta suspilstvo*. № 55. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-91>
6. Pro rozpodil vydatkiv derzhavnogo biudzhetu mizh zakladamy vyshchoi osvity na osnovi pokaznykiv yikh osvitnoi, naukovoї ta mizhnarodnoi diialnosti. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 24 hrudnia 2019 roku № 1146 zi zminamy. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1146-2019-%D0%BF#Text> (accessed May 01, 2025)
7. Pro deiaki pytannia zaprovadzhennia indykativnoi sobivartosti. [Some issues related to the introduction of indicative cost] Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 03 bereznia 2020 roku № 191 zi zminamy. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/191-2020-%D0%BF#Text> (accessed May 01, 2025).
8. Cherneha V. (2023). Finansove zabezpechennia zakladiv vyshchoi osvity yak instrument sotsialno-ekonomichnoho rozvytku krainy [Financial support of higher education institutions as a tool for socio-economic development of the country]. *Ekonomika ta suspilstvo*, № 47. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-81>
9. Uniat A. V., Yuzvin Z. I. (2019) Kontsepsiia inkluzyvnoi ekonomiky v konteksti suchasnoho staloho rozvytku krain [The concept of inclusive economy in the context of modern sustainable development of countries]. *Efektivna ekonomika*. № 2. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6905>
10. Shevchuk O.V. (2023) Inkluzyvna ekonomika ta rynek pratsi: rol osvity u formuvanni konkurentospromozhnykh pratsivnykiv z riznymy potrebamy. *Inkluzyvna ekonomika*. № 1. P. 48–51. DOI: https://doi.org/10.32782/inclusive_economics.1-8
11. Ponomarenko V. (2022) State Order for the Training of Specialists with Higher Education and Optimisation of the Higher Education Network. *Journal of Higher Education Theory and Practice*. Vol. 22, issue 28 (31 December). P. 127–135. DOI: <https://doi.org/10.33423/jhetp.v22i18.5705>

Стаття надійшла до редакції 03.05.2025 р.